

Den legalt sanktionerade könshandeln fortsätter

En kritisk analys av diskurser kring kommersiell fotografiskt medierad pornografi

Av: Claes Magnusson

Kandidatuppsats

Vårterminen 2010

Socialhögskolan vid Lunds universitet

Handledare: Agneta Hedblom

Abstract

Author: Claes Magnusson

Title: The legally sanctioned purchasing of women's bodies continues.
A critical discourse analysis regarding commercial photographically mediated pornography [translated title]

Supervisor: Agneta Hedblom

Assessor: Håkan Jönson

In Sweden it is illegal to buy sex. In some cases, that is. There currently exists a double standard between regular prostitution, and the prostitution that takes place in front of a photographically recording camera which in turn is a prerequisite for commercial photographically mediated pornography (labelled simply pornography for the rest of this abstract). The purpose was to examine through a critical discourse analysis if there are similarities and/or differences between the political-legal and the media discourse regarding pornography as it is portrayed by Sweden's two biggest newspapers, Aftonbladet and Dagens Nyheter. In order to get a tangible material I delimited both the political-legal discourse and the media discourse. The political-legal discourse was defined as three documents: Two Swedish Government Official Reports: SOU 1995:15 and SOU 2001:14, and one Swedish Government Proposition 1997/98:55. The media discourse was in turn further defined as a little more than a year long interval (2009-02-15 – 2010-03-31). By searching the two newspapers I found a total of twenty articles from this period. More specifically the aim was to look at if these two discourses identified any problems regarding pornography, and in that case if they specified which these problems were. And also, if they did identify problems, if they then continued to identify and specify causes and/or solutions to them. And finally if they didn't identify any problems, what did they then consist of? The material was analyzed using Bauman's theory about consumption in conjunction with the discourse theory. I found that the two discourses could be divided into several sub-discourses with varying differences between them. As a whole the political-legal and the media discourse were very different, and the main difference I found was that the media discourse completely lacked any mentioning of the main proposed solution in the political-legal discourse, namely the proposal to expand the judicial procuring liability to also include the producers of pornography. The reason or reasons for this was however difficult to determine with any certainty.

Key words: pornography, prostitution, discourse, power, consumption

Innehållsförteckning

Förord	3
1 Problemformulering	4
1.1 Definition av kommersiell fotografiskt medierad pornografi	7
1.2 Syfte	7
1.3 Avgränsning av Syfte	7
1.4 Frågeställningar	8
2 Tidigare forskning	8
3 Teori	11
3.1 Kritisk diskursanalys	11
Gramsci och hegemoni	13
Lukes och maktens tre dimensioner	14
3.2 Bauman om konsumtionssamhället	14
4 Metod	15
4.1 Urval	15
4.2 Tillvägagångssätt	16
4.3 Analys av data	17
4.4 Etiska överväganden	17
5 Resultat och analys	18
5.1 Den politisk-legala diskursen	18
Problem	18
Orsaker till problem	20
Lösningar	22
Den politisk-legala diskursen – en analytisk ansats	24
5.2 Den massmediala diskursen	25
Problem, dess orsaker och eventuella lösningar i	
den massmediala diskursen	25
Den övriga massmediala diskursen	29
5.3 Likheter och skillnader mellan den politisk-legala och	
den massmediala diskursen	31
6 Avslutande diskussion	32
7 Referenser	34
Bilaga 1 Tidningsartiklar	36
Bilaga 2 Citatet ’som inte riktigt hittade hem’	37

Förord

Jag vill först och främst tacka min handledare Agneta Hedblom. Jag vill även tacka min examinator Håkan Jönson och min opponent Rowena Nystrand. Ett tack även till alla er som var med i min seminariegrupp och som satt med under den fria diskussionen som följde efter oppositionen/försvaret av den här kandidatuppsatsen. Jag vill även tacka min familj.

Fler medarbetare vid Socialhögskolan Lunds universitet än min handledare och min examinator har på olika sätt varit behjälpliga i den process som nu resulterat i den här kandidatuppsatsen. Det vet ni själva. Ingen nämnd och ingen glömd.

Lund i juni 2010

1 Problemformulering

Det svenska samhället har tagit ställning mot prostitution. I Sverige är det olagligt att köpa 'sex'¹, eller som det uttrycks i den svenska lagstiftningen:

Brottsbalken 6 kap.

11 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2005:90)

Det här gäller dock inte längre om den 'tillfälliga sexuella förbindelsen' som 'skaffas' mot ersättning spelas in/medieras fotografiskt med still- och/eller rörliga bilder. För om så är fallet skyddas den av tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsförordningen samt etableringsfriheten som alla hör till grundlagarna. (Proposition 1997/98:55, s. 106; SOU 2001:14, s. 411) Detta menar jag är en inkonsekvent dubbelmoral.

Vidare är det även förbjudet med koppleri i Sverige:

12 § Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år. [... (Brottsbalken, 6 kap. – SFS 1962:700)

Till ansvar döms även den som "upplåtit en lägenhet", "får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra" och om denne tillåter att "verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten" (ibid.).

Och vad gör egentligen en porrfilmsproducent av kommersiell pornografi? Han eller hon betalar för en eller flera 'tillfälliga sexuella förbindelser' som 'producenten' ifråga sedan spelar in/medierar fotografiskt med still- och/eller rörliga bilder. Denna inspelning blir sedan en slags 'produkt' som 'producenten'

---

¹ Enkla citationstecken är den markeringstyp jag kommer använda för att märka ut ordval som jag av en eller annan anledning anser är problematiska och så att säga inte vill ta fullt ansvar för, men där jag inte kunnat hitta något annat ordval som skulle kunna stå 'för sig självt' utan enkla citationstecken.

helt enkelt skaffar sig ekonomisk vinning med från de som han/hon köpte de 'tillfälliga sexuella förbindelserna' av. Det är helt enkelt bara en 'variant' av det koppleri som redan är kriminaliserat.

Varför är det då ett problem ifall en person skulle vilja köpa 'sexuella tjänster', vilket det ju är fråga om såväl inom den kommersiella porrindustrin som inom den 'vanliga' prostitutionen? Jag anser att man kan se på det så här: Vad är våldtäkt för något? Hur kommer det sig att kvinnor – för i en betydande majoritet av fallen så handlar det om kvinnor i prostitution, oavsett om de befinner sig framför en kamera eller inte – begär att kompenseras ekonomiskt. Skulle det kanske kunna vara så att anledningen till att de begär att kompenseras ekonomiskt helt enkelt är för att de inte vill? Och vad utgör då det påföljande könsköpet egentligen? Eller som Catharine A. MacKinnon, professor i juridik vid University of Michigan Law School², har uttryckt det: "Money is the medium of force, and provides the cover of consent" (2000, s. 107).

Så varför befinner de sig framför kameran? Robert Jensen, professor vid School of Journalism vid University of Texas³ i Austin, tycker jag har förklarat det här på ett bra sätt.

For the sake of the argument, let's assume that a specific woman in the sex industry has made a completely free and meaningful choice to participate, with absolutely no constraints or limitations on her, as women in the industry often assert. That could be the case, but it does not change [...] the unavoidable conclusion that some number of women in the industry—likely a majority, and quite possibly a significant majority—choose under conditions that make choice complicated [En bakgrund av sexuella övergrepp, ekonomisk nöd, uppfattad och/eller faktisk brist på andra möjligheter (Jensen, 2007, s. 87), min anm.]. And in most cases, the consumer has no reliable way to judge which women are participating in the industry as a result of a meaningful free choice. When a consumer plays a DVD at home, he has no information that could help him make such a judgement. Therefore, he most likely is using a woman whose choice to perform was not meaningfully free.

But what if one did have information about the nature of the conditions, objective and subjective, under which women made that choice? [...] Even then the matter is not so simple. So long as the industry is profitable and a large number of women are

---

² Enligt University of Michigan Law Schools officiella hemsida (2010).

³ Enligt The University of Texas at Austins officiella hemsida (2010).

needed to make such films, it is certain that some number of those women will be choosing under conditions that render the concept of “free choice” virtually meaningless. When a man buys or rents a DVD, he is creating the demand for pornography that will lead to some number of women being used—that is, being hurt in some fashion, psychologically and/or physically—no matter what he knows or thinks he knows about a specific woman.

So, men’s choices to buy or rent pornography are complicated by two facts. First, he can’t know the conditions under which women made their choices, and hence can’t know how meaningful the choices were. And second, even if he could make such a determination about specific women in a specific film he watches, the demand for pornography that his purchase helps create ensures that some women will be hurt. (Jensen, s. 88)

Sammanfattningsvis, utifrån den befintliga existerande lagstiftningen samt Jensens resonemang ovan tycker jag alltså det handlar om ifall man ska börja tillämpa försiktighetsprincipen eller inte. Och om valet handlar om att värna de som far illa, eller bevara ’friheten’ för de som eventuellt inte far illa att ’få göra vad de vill med sina egna kroppar’ tycker jag faktiskt det valet borde vara självklart.

Det jag redogjort för ovan är den förförståelse jag har om den här problematiken när jag går in i det här arbetet.

Så hur går man till väga för att få fram ett syfte med frågeställningar som går att behandla vetenskapligt inom ramen för ett uppsatsskrivande som det här? Det jag till slut landade i, och som kändes genomförbart inom ramen för de resurser jag hade till mitt förfogande var en diskursanalys som tar sin utgångspunkt i SOU 1995:15, *Könshandeln. Betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning*, en utredning som även har behandlat den kommersiella fotografiska pornografin. I den presenteras nämligen en lösning på den ovanstående problematiken. Utredningen föreslår ett så kallat ”utvidgat koppleriansvar för pornografibranschens huvudaktörer”, vilket skulle innebära att det lagstiftade förbudet mot köp av tillfälliga sexuella förbindelser genomförs på ett konsekvent sätt så att det även omfattar de köp av tillfälliga sexuella tjänster som genomförs samtidigt som de medieras fotografiskt.

Genom att jämföra den statliga diskursen; här benämnd den 'politisk-legala' med ett relativt färskt urval⁴ av det jag benämner 'den massmediala diskursen' i Sveriges två största dagstidningar⁵ Aftonbladet och Dagens Nyheter hoppas jag kunna säga något om det nuvarande opinionsläget kring det den här frågan, samt se ifall dessa två diskurser skiljer sig på något avsevärt sätt.

1.1 Definition av kommersiell fotografiskt medierad pornografi

Med kommersiell medierad fotografisk pornografi menar jag precis och exakt det som den så kallade 'sexköpslagen' kriminaliserar förutsatt att 'könsköpet' inte medieras fotografiskt med eller utan ljud.

1.2 Syfte

Att undersöka om det finns likheter och/eller skillnader i dels den 'politisk-legala' diskursen kring kommersiell fotografiskt medierad pornografi, dels 'den massmediala diskursen' så som den framställs av landets två största dagstidningar Aftonbladet och Dagens Nyheter, kring kommersiell fotografiskt medierad pornografi.

1.3 Avgränsning av Syfte

Staten har redogjort för sin inställning i tre dokument: SOU 1995:15, *Könshandeln. Betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning*, Proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid* och SOU 2001:14, *Sexualbrotten. Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor*. Det var alltså cirka nio år sedan det senaste yttrandet. När det gäller den diskurs som förekommer i Aftonbladet och Dagens Nyheter hinner jag inte med att undersöka ett så här långt tidsperspektiv. Jag måste därför välja en tidsperiod, och i det valet tycker jag det är mest intressant att se hur den här 'massmediala diskursen' sett ut i vid tiden för den här uppsatsen (090215-100331⁶).

Här vill jag även nämna att jag av bland annat utrymmesskäl valt att avgränsa bort männen framför kameran i den fotografiska kommersiella pornografin.

---

⁴ 2009-02-15 – 2010-03-31

⁵ Enligt Tidningsstatistik AB:s officiella hemsida (2010)

⁶ Tidsperioden begränsas av, och är vald utifrån att antalet artiklar ska bli hanterbart inom ramen för det här uppsatsskrivandet.

Framställningen handlar således nästan enbart om kvinnorna. En man förekommer dock i framställningen eftersom en av tidningsartiklarna som ingår i min analys; en notis, handlar uteslutande om honom och det han råkade ut för.

1.4 Frågeställningar

- Identifierade dels den politisk-legala diskursen, och dels den massmediala diskursen några problem, och i så fall vilka?
- Om dels den politisk-legala, och dels den massmediala diskursen identifierar problem;
  - a) Går de i så fall vidare till orsakerna till dessa problem, och identifierar de vilka dessa är?
  - b) Föreslås det några lösningar på dessa problem inom ramen för dessa bägge diskurser, och hur ser i så fall dessa lösningar ut?
- Om den politisk-legala eller den massmediala diskursen inte identifierar problem, hur ser de då ut?

2 Tidigare forskning

Den forskning jag har hittat som kommer närmast det här specifika området är en C-uppsats (Lindblad, 2004). Den ligger å andra sidan mycket nära det som jag vill undersöka i min uppsats. Så pass nära att jag varit tvungen att förhålla mig till den under mitt eget arbete. Lindblad analyserar ”om och hur en eventuell relation mellan pornografi och prostitution tas upp i dels den massmediala diskursen” (s. 36) och det som hon benämner den ”politiska elitediskursen” (s. 10f). Hon finner i huvudsak att det finns en distinktion mellan dem båda. I den massmediala diskursen håller man isär pornografi och prostitution och gör dem till två skilda fenomen medan man i den politiska elitediskursen kopplar ihop dem (ibid.).

I ett angränsande ämnesval har Kouvo och Svensson (2001) fokuserat ”frågor kring statens eller samhällets ansvar för demokratins idéer, jämställdhet mellan kvinnor och män som en del av demokratins idéer och pornografin som ett samhällsproblem.” (s. 80) De betonar vidare; ”yttrandefriheten är inte total, för det första skall för att skyddas yttrandet falla under syftet med yttrandefriheten (fri opinionsbildning osv.), för det andra kan även ett sådant yttrande begränsas om andra skyddsvärda intressen väger tyngre.” (s. 67) Som exempel anger de

”intresset av att skydda barn från att bli kränkta genom barnpornografi” (ibid.), samt medborgarnas rätt att slippa ta del av grovt våld och att slippa bli kränkta på grundval av sitt etniska ursprung (hets mot folkgrupp). Och i sina avslutande kommentarer gör de bland annat en jämförelse med lagen som kriminaliserar könsköp: ”Det bör vara möjligt att genomföra lika progressiva lagförslag och andra samhällseliga åtgärder för att stävja eller motverka den kommersiella pornografiska marknaden.” (s. 81)

MacKinnon (2000, s. 94-120), skriver om den kommersiella fotografiska pornografins ställning i förhållande till yttrandefriheten i en amerikansk kontext. Hon menar bland annat att samband mellan vissa mäns konsumtion av pornografi, och de brott som de här männen sedan begår mot kvinnor och barn inte är ovanliga eller svåra att belägga. Hon pekar bland annat på ett slående exempel där den amerikanska kommersiella fotografiskt pornografiska tidningen *Penthouse* i december 1984 publicerade bilder där kvinnor av asiatisk etnicitet bundits ihop med tjocka rep som de sedan hängts upp i. Enligt MacKinnon förefaller en av kvinnorna vara ett barn. En kort tid efter att bildserien publicerats hittas en liten flicka av asiatisk etnicitet död i North Carolina, lämnad på ett liknande sätt som kvinnorna återgivits i porrtidningen. Flickan hade även blivit våldtagen. Gärningsmannen grips och döms. I polisförhören berättar han att han spenderade stora delar av dagen då han utförde mordet i en porrbutik. Huruvida han konsumerade just den ovan beskrivna tidningen eller inte framgår dock inte⁷ (MacKinnon, s. 111f).

Jag har inte hittat någon systematisk forskning specifikt om kvinnor som medverkat framför kameran i den fotografiska kommersiella pornografin. Däremot finns det forskning kring den ’vanliga’ prostitutionen. Hedin och Månsson (1998) har ett kapitel i sin bok *Vägen ut! Om kvinnors uppbrott ur prostitutionen*, där de dels går igenom internationell forskning och även jämför resultaten från dessa med det som framkommit ur deras egna material som bygger på kvalitativa djupintervjuer med tjugotre kvinnor som lämnade könshandeln under 80- och 90-talen. De betonar fyra olika element som anledning till att kvinnor hamnar i prostitution (s. 61-95):

---

⁷ MacKinnons beskrivning av den här händelsen är mer detaljerad.

1. ”en prekär ekonomisk situation med stort behov av pengar på grund av skulder eller dåliga försörjningsmöjligheter” (s. 95). Man hänvisar bland annat till en studie av Gebhard där nio av tio ur en 127 kvinnor stor grupp ”primärt anförde ekonomiska motiv för sin prostitution” (Hedin & Månsson, s. 83). Speciellt menar Hedin och Månsson att det här gäller för kvinnor ”i den fattiga, icke västerländska delen av världen.” (s. 84)

Här anser jag att det är särskilt noterbart att en del av kvinnorna som hamnat i könshandeln i Sverige först ansökt om socialbidrag men fått avslag! (s. 83, 85f)

2. ”en i övrigt kaotisk livssituation med inslag av droger och många sexuella kontakter samt avsaknad av stabila relationer till vuxna människor. Ibland kombinerat med” (s. 95) 3. och 4. nedan:

3. ”en traumatisk kris med uppbrutna relationer efter skilsmässa eller dödsfall samt” (ibid.)

4. ”en vänskapsrelation och/eller samarbete med en väninna i ungefär samma situation och där man hjälps åt vid debuten.” (ibid.)

Utöver de här fyra elementen refererar man även till forskning som visat på överrepresentation gällande frekvensen av våldtäkt och/eller andra sexuella övergrepp under barndoms-, ungdomsår och/eller som unga vuxna i bakgrundshistorien hos kvinnor i könshandeln. Internationella studier från USA, Australien, Holland och Norge visar på en frekvens av sexuella övergrepp på mellan 30 och 70 procent. (Hedin & Månsson, s. 66)

I Hedin och Månssons egna material är motsvarande siffra 43 procent (tio av tjugotre). Författarna har dock haft en ”intuitiv känsla” att det i ”ytterligare några fall [...] funnits någon form av övergrepp, men när kvinnan inte själv velat berätta har vi inte pressat henne” (s. 71). Samtidigt skriver man dock att det är ”teoretisk möjligt” att det skulle kunna förhålla sig tvärtom, att någon eller några av kvinnorna i efterhand konstruerat historier om övergrepp. Anledningen till detta anger man skulle kunna bero på att ”de intervjuade ’minns fel’ i sin strävan att finna en förklaring till det fruktansvärda de gått genom” (ibid.).

Även i SOU 1995:15 *Könshandeln* refereras en undersökning från 1983 kring förekomsten av ”sexuella övergrepp” hos en grupp kvinnor som var eller hade varit prostituerade i San Fransisco, som visade att;

60 procent av kvinnorna hade utsatts för övergrepp i barndomen av i genomsnitt två vuxna män [...] som de stått i olika relation till. Två tredjedelar av kvinnorna hade utnyttjats av sina fäder, styvfäder eller fosterfäder, 28 procent av sina bröder, 32 procent av andra manliga släktingar, 31 procent av vänner till familjen och tio procent av främlingar. Övergreppen hade pågått under en genomsnittlig tid av 20 månader. Offren hade varit mellan tre och 16 år, i genomsnitt tio år vid det första övergreppet. Endast en-två procent av kvinnorna hade positiva känslor inför sig själva, inför män och inför sina mödrar. 70 procent av dem ansåg själva att övergreppen i barndomen hade samband med att de blev prostituerade. Av kvinnorna hade 63 procent aldrig tidigare berättat om övergreppen i barndomen (Early sexual exploitation as an influence in prostitution, Social Work vol. 26, 1983^[8]). (SOU 1995:15, s. 104)

3 Teori

Jag kommer använda mig av två huvudsakliga teoretiska beståndsdelar. Kritisk diskursanalys och Baumans teori om konsumtionssamhället. I den kritiska diskursanalysen ingår även ett teoretiskt avsnitt om Gramsci och hans begrepp hegemoni, samt ett avsnitt om Lukes och hans indelning av makt i det han benämner maktens tre dimensioner (eller ansikten).

3.1 Kritisk diskursanalys

Som teoretiskt ramverk för den här uppsatsen har jag valt kritisk diskursanalys. Begreppet diskurs är således centralt. Så vad är då en diskurs?

En diskurs avgränsar vad som kan sägas och tänkas om ett fenomen, vem som kan tala om det samt när och med vilken auktoritet. Diskursen upptäcker inte objekten eller fenomen som något liggande utanför den, utan konstruerar dem historiskt och kulturellt genom det språkliga framställningssättet och genom processer inom institutionella praktiker som exempelvis skolan. Diskurserna och dess framställning av objekten är genomsyrade av samhälleliga intressen och maktförhållanden. (Olsson, 1999, s. 223)

---

⁸ Referens till den här undersökningen finns endast i utredningens huvudtext. Det finns således ingen ytterligare referens som innehåller författare i utredningens förteckning över ”Litteratur”.

Anledningen till att jag väljer kritisk diskursanalys är att det erbjuder en möjlighet att undersöka den maktutövning som det innebär att 'äga' eller dominera diskursen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 69).

Fairclough har skapat ett analytiskt ramverk, en modell (se fig. 1), som kan användas vid empirisk forskning om olika former av kommunikation i ett samhälle. Enligt modellen ska analys ske i följande ordning: ”1) textens egenskaper (*text*); 2) de produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten (*diskursiv praktik*); och 3) den bredare sociala praktik som den kommunikativa händelsen är en del av (*social praktik*).” (Winther Jørgensen & Phillips, s. 74) I modellen kan *text* även utgöra ”tal, skrift, bild eller en blandning av det språkliga och det visuella” (ibid.). I själva analysen skiljer man sedan på de bägge dimensionerna text och diskursiv praktik (s. 75).

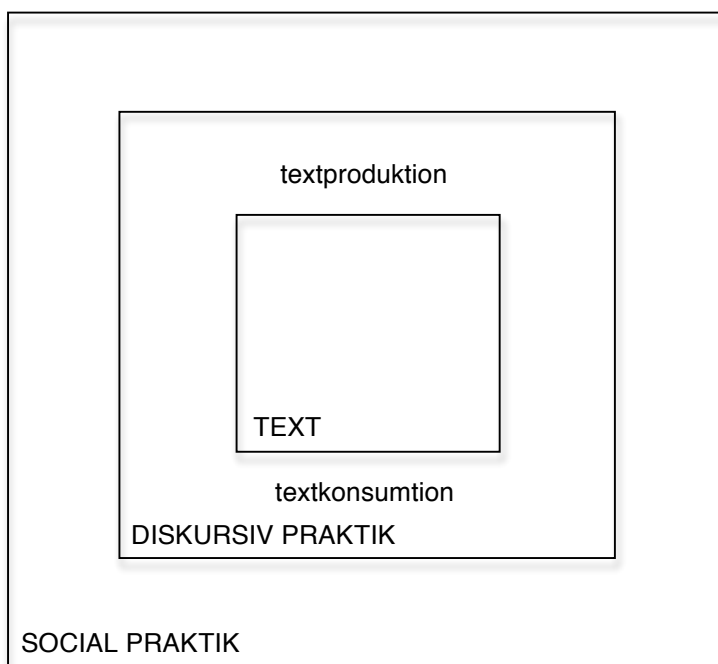

Fig. 1. ”Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys” (Winther Jørgensen & Phillips, s. 74).

”Med diskurs som *social praktik* avses hur diskursen relateras till makt och ideologi” (Bergström & Boréus, 2005a, s. 324). Winther Jørgensen och Phillips fortsätter: ”Relationerna mellan texterna och den sociala praktiken medieras av den diskursiva praktiken. Det är således bara genom diskursiv praktik – där människor använder språk för att producera och konsumera texter – som texter formar och formas av social praktik” (Winther Jørgensen & Phillips, s. 75).

En analys av den bredare sociala praktiken förutsätter mer än själva diskursanalysen. ”Eftersom social praktik har både diskursiva och icke-diskursiva element; man ska här använda sociologisk teori och kulturteori förutom diskursanalys.” (ibid.) Den kritiska diskursanalysens centrala mål är att: ”kartlägga förbindelserna mellan språkbruk och social praktik. Fokus läggs på de diskursiva praktikernas roll i upprätthållandet av den sociala ordningen och i social förändring” (Winther Jørgensen & Phillips, s. 76). Några sidor tidigare utvecklar de det här utförligare:

Kritisk diskursanalys är *kritisk* i den meningen att den ser det som sin uppgift att klarlägga den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av den sociala värld, inklusive de sociala relationer, som innebär ojämlika maktförhållanden. Syftet är att bidra till social förändring i riktning mot mer jämlika maktförhållanden i kommunikationsprocesserna och i samhället som helhet.[...] Kritisk diskursanalys uppfattar därför inte sig själv som politiskt neutral (som objektivistisk samhällsvetenskap gör) utan som ett kritiskt angreppssätt som är politiskt engagerat i social förändring. Kritisk-diskursanalytiska angreppssätt ställer sig – i frigörelsens namn – på de undertryckta samhällsgruppernas sida. Kritiken ska avslöja den roll som en diskursiv praktik spelar för upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden. Dessutom är avsikten att resultaten av kritisk diskursanalys ska kunna användas i kampen för social förändring. (Winther Jørgensen & Phillips, s. 69f.)

Gramsci och hegemoni

I Bergström och Boréus (2005a, s. 321) härleds diskurs som ett maktmedel till Gramsci (1891-1937⁹), vilket även Fairclough gör (Winther Jørgensen & Phillips, s. 79-80). Gramsci menade att dåtidens italienska borgerliga samhälle var ett klassamhälle, och som sådant kännetecknades det av konflikter. Men för att förklara att det samhället trots det hade relativt få öppna och synliga konfliktytor använde sig Gramsci av begreppet *hegemoni* för att beskriva varför de rådande samhällsuppfattningarna inte utmanades i större uträkning. För att upprätthålla en klassbaserad maktposition behöver man inte nödvändigtvis använda sig av fysiskt klassbaserat våld om man lyckas tillräckligt bra med de andra medel man har till sitt förfogande. Använder man sig t.ex. tillräckligt

---

⁹ Enligt: (Nationalencyklopedins (2010) hemsida; International Gramsci Society's (2010) officiella hemsida)

effektivt av ett skolsystem för att forma samhällsmedborgarnas människosyn, värderingar och föreställningsvärld i övrigt kan i stället denna form av maktutövning räcka så långt att fysiska konflikter inte uppstår¹⁰. Denna människosyn, de här värderingarna och denna föreställningsvärld måste sedan 'dechiffreras' innan samhällsmedborgaren kan fungera som en självständig intellektuell. (Bergström & Boréus, 2005a, s. 321)

Lukes och maktens tre dimensioner

Bergström och Boréus (2005b, s. 13) inkluderar även Lukes indelning av makt i det Lukes kallar maktens tre dimensioner (eller ansikten) i diskursbegreppet:

Den första maktdimensionen; den synliga makten. Makt som utövas i politiska sammanhang. Här finns ofta texter, besluts- eller röstprotokoll, olika former av debattinlägg och valprogram (ibid.).

Den andra maktdimensionen; Lukes menar att en viktig form av maktutövning är då vissa frågor inte lyfts fram och därmed inte heller hamnar på dagordningen, och till följd därav inte heller kan bli föremål för beslut (ibid.).

Den tredje maktdimensionen är enligt Lukes 'makten över tanken'. "Att kunna påverka människors önskningsar i en viss riktning, så att de förmås agera på ett sätt som egentligen inte alls ligger i deras intresse, är kanske att inneha den yttersta makten." (ibid.) En tidning eller ett annat massmedium kan t.ex. välja vad det är de ska ta upp, och hur det ska göra det, dvs. hur de ska vinkla ett visst fenomen, samhällsföreteelse eller händelse. Likaså kan de välja vad de över huvud taget inte väljer att ta upp.

3.2 Bauman om konsumtionssamhället

Bauman ger en teoretisk översikt över den "väv av mellanmännsliga relationer" (2007, s. 18) som han benämner för *konsumtionssamhället*. Att använda teorins

---

¹⁰ Spontant känns det som att Bergström och Boréus (2005a) förbiser skolagan som fysisk våldsmetod för klassbaserad maktutövning. I t.ex. Sverige var skolagan tillåten ända till 1958. Även om Italien här var 30 år före Sverige, och förbjöd skolaga redan 1928 då Gramsci bör ha varit cirka 37 år gammal så tillämpades den ju fortfarande i andra länder. (International Gramsci Society (2010); Nationalencyklopedins hemsida (2010); Proposition 2002/03:53; The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children's officiella hemsida (2010))

alla beståndsdelar är dock – enligt min bedömning – inte möjligt i den här uppsatsen. Därför väljer jag istället för att fokusera på några av hans begrepp.

Bauman menar att *socialstaten* efter skandinavisk modell är det moderna samhällets yttersta förkroppsligande av idén om samhällelig gemenskap. Det behövs helt enkelt ett gemensamt skydds nät för förhindra att vi ställs helt utan reella ekonomiska försörjningsmöjligheter. Utan en samhällelig grundtrygghet riskerar även stora grupper av individers självförtroende att ta stor skada ifall de inte lyckas med att ”bemästra livets utmaningar” (s. 156-160).

Samtidigt menar Bauman att det finns en motsatt trend där staten ”som helhet, inklusive dess lagstiftande och dömande armar, blir verkställare” av, det han benämner som ”marknadens suveränitet” (s. 76f). Istället för att slå vakt om den yttersta maktutövningen så har staten en benägenhet att flytta sig åt sidan och på så sätt överlåta åt marknaden att bestämma (ibid.).

Avslutningsvis använder sig Bauman av begreppet *kommodifiering*, som ursprungligen definierades av Marx och betecknar den process genom vilken artefakter eller tjänster eller i princip vad som helst som tidigare inte setts som något som man ska betala för beläggs med ett monetärt pris (t.ex. genetik, slavhandel och prostitution). (Bauman, s.14; Marx & Engels, 1978, s. 180)

4 Metod

Som framgår i teoriavsnittet har jag valt diskursanalys som kvalitativ metodologisk ansats.

4.1 Urval

Eftersom jag visste att kommersiell fotografisk pornografi behandlats i SOU 1995:15 *Könshandeln. Betänkandet av 1993 års Prostitutionsutredning* och SOU 2001:14 *Sexualbrotten. Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor* hade jag viss kännedom om den delen av det material jag ville undersöka. Dessa kompletterades med ytterligare ett dokument där staten gav uttryck för den ’politisk-legala’ diskursen inom detta område; proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid*.

För att få ett hanterbart material över ’den massmediala diskursen’ var jag tvungen att göra ett urval. Här fick jag som nämnts ovan även förhålla mig till den

tidigare forskning som gjorts i Lindblads C-uppsats. Jag hade ursprungligen tänkt välja Aftonbladet och Expressen. Aftonbladet eftersom det är landets största tidning¹¹, och Expressen eftersom det är den enda tidning i Sverige som är jämförbar med Aftonbladet. Detta var dock precis det val som Lindblad gjort. För att inte hamna för nära det arbete hon redan utfört valde jag därför, istället för Expressen, Dagens Nyheter i egenskap av landets näst största tidning¹². Ursprungligen hade jag även tankar på att se om man kunde finna likheter och skillnader även mellan de två tidningar jag ville undersöka, men valde av tids- och utrymmesbegränsningar att avgränsa bort det. I några fall där båda tidningarna rapporterar om samma, eller ungefär samma nyhet, så har jag ibland ändå valt att redogöra för dessa skillnader för att förtydliga i resultatredovisningen.

4.2 Tillvägagångssätt

För att få fram ett material att studera gjorde jag via Elin@Lund¹³ sökningar i Mediearkivets hemsida efter artiklar i Aftonbladet, och i Presstexts hemsida för Dagens Nyheter. Som sökord valdes ”porr*” och ”porno*”. Det gick även att vänstertrunkera i Mediearkivet, men inte i Presstext. Men vid sökning med både vänstertrunkering och högertrunkering i Mediearkivet försvann av okänd anledning ett stort antal av de artiklar ur träfflistan som fanns med i den träfflista som returnerades vid sökning med högertrunkering. Istället för att gräva ner mig i den här tekniska problematiken valde jag därför att endast använda högertrunkering även i Mediearkivet.

I media skiljer man inte explicit ut den kommersiella fotografiska pornografin från den övriga. Ofta framgår det dock utifrån artikelns sammanhang att det är den här pornografin som avses. Dessa artiklar har således kvalificerat sig för urvalet. I övriga artiklar som ingår är det min bedömning att det med allra största sannolikhet är den kommersiella fotografiska pornografin som avses även om det inte med hundra procents säkerhet går att veta. (Det skulle heller inte alltid gå genom att i efterhand fråga artikelförfattaren eftersom denna ofta refererar en

---

¹¹ Enligt Tidningsstatistik AB:s officiella hemsida (2010)

¹² Enligt Tidningsstatistik AB:s officiella hemsida (2010)

¹³ Såväl Elin@Lund samt Mediearkivet och Presstext kräver inlogg och lösenord. Som student vid Socialhögskolan Lunds universitet har jag tillgång till dessa via min STIL-identitet (Student i Lund)

intervju med en tredje person. Härmed uppstår därmed en viss osäkerhet i metoden). Det är dock min bedömning att resultatet blir mer representativt genom att ta med dem istället för att inte göra det och istället förlänga tidsperioden för att på så sätt få det erforderliga antalet artiklar som bör ingå i analysen. Så, för att kvalificera sig för urvalet skall en artikel uppfylla det jag definierat ovan samt a) Uteslutande handla om kommersiell fotografisk pornografi, eller b) Innehålla ett resonemang kring kommersiell fotografisk pornografi. Artiklar där den kommersiella fotografiska pornografin endast nämns i förbifarten ingår således inte.

För att materialet som helhet inte skulle bli för omfattande gjordes ett urval om totalt tjugo artiklar (se bilaga 1).

4.3 Analys av data

Materialet lästes utifrån mitt syfte och mina frågeställningar, och analyserades utifrån den valda teorin efter följande begrepp: *problem, orsaker till problem* och *lösningar* efter inspiration av Bergström, Boréus, Kurunmäki och Robertson (2005, s. 427) som menar att man behöver något slags sätt att strukturera upp en text för att kunna komma åt dess innehåll, och föreslog det här upplägget. Tidningsartiklarna analyserade även utifrån de övriga aspekter som gick att identifiera i tidningstexten.

Artiklarna anges med referens i tidningstexten som anger tidning (AB eller DN) samt nummer. Observera dock att artiklarna är numrerade i *omvänd* kronologisk ordning, så som de returnerades av artikeldatabaserna. Ju nyare artikel, desto lägre nummer.

4.4 Etiska överväganden

Jag har valt att bedriva samhällskritisk forskning genom en litteraturstudie. Genom att hålla mig inom ramen för en vetenskapligt utvärderad forskningsmetodik – kritisk diskursanalys – och genom att vara så tydlig som uppsatsformatet tillåter med det innehåll jag funnit i min empiri anser jag att jag uppfyller de krav om objektivitet som ställs.

Vidare kan jag inte se hur det som framkommer i den här uppsatsarbetet skulle kunna missbrukas, tvärtom hoppas jag naturligtvis att det på något sätt skulle kunna komma till nytta.

5 Resultat och analys

5.1 Den politisk-legala diskursen

Författaren har i SOU 1995:15 *Könshandeln – Betänkande av 1993 års prostitutionsutredning* valt att använda termen *könshandel* som synonymt med prostitution eftersom man menar att det på ett mer adekvat sätt beskriver det som sker vid prostitution. I termen *könshandel* (samt även i sin användning av termen prostitution) inkluderar man också det handlande som sker vid produktionen av kommersiell fotografiskt medierad pornografi. Som skäl till att använda *könshandel* istället för prostitution menar man att den här benämningen inbegriper såväl 'köparens' som 'säljarens' handlande, "samtidigt som det gör klart vad det egentligen handlar om, nämligen en handel som går ut på att tillfredsställa köparens sexualdrift" (s. 15). I termen *könshandel* inkluderar utredningen även så kallad "privat posering" mot betalning, dvs. att mottagaren av betalningen klär av sig naken och därutöver utför olika handlingar med 'sexuell innebörd' "[m]ed ett hönsnät eller en glasskiva mellan sig och köparen" (s. 15, 92).

Privat posering medför dock inte nödvändigtvis någon 'sexuell kroppskontakt'. Det är naturligtvis 'besläktat' med mitt uppsatsämne, men jag har av tids- och utrymmesskäl valt att avgränsa bort det från den här uppsatsen.

Problem

I utredningen SOU 1995:15 redogörs det inte för någon forskning som specifikt rör just kvinnor som deltar i den form av *könshandel* som sker vid produktion av kommersiell pornografisk film. Denna form av *könshandel* ingår dock i utredningen vilket redogjorts för ovan, och det fanns enligt utredningen belägg för att de kvinnor som deltog i framställningen av kommersiell pornografi ofta även prostituerade sig i 'den övriga' *könshandeln* (s. 13). Man listar även ett konkret exempel. Eftersom 'producenten' av den här kommersiella pornografiska filmen tog betalt av männen som medverkade istället för att betala dem (eller helt enkelt inte betala dem) så inledde polisen en förundersökning om koppleri.

Bakom de pornografiska filmer som ryms på videomarknaden döljer sig ofta ett grovt sexuell utnyttjande av unga flickor. Ett exempel på detta är sexklubben Pir 59. [...]

Josefin var 20 år gammal och början av 1993 i stort behov av pengar. Efter att ha svarat på en annons i Gula Tidningen som modellarbete, for hon till Stockholm där

hon möttes av NN på Centralstationen. De tog en taxi till en lägenhet, där hon fick provfilma genom att ha sex med en man. Påföljande vecka återkom hon till Stockholm för en filminspelning och möttes på nytt av NN. Hon skulle då, så som hon uppfattade det, ha sex med någon eller några utvalda modeller. De åkte taxi till Pir 59 och gick ner i källarplanet, där det var oväntat mycket folk, ca 30-40 manliga besökare. Det visade sig att vem som helst ur publiken kunde komma fram och ha sex med henne. I vart fall tre eller fyra män kom fram. Under filminspelningen talade NN om för henne hur hon skulle bete sig. Hon fick 600 kr av de 800 kr som utlovats. Eftersom hon behövde pengar accepterade hon att återkomma även veckan därpå. Då var det ännu fler besökare i lokalen och mer än tio män kom fram till henne för att få sexuella tjänster. Hon fick utföra såväl vaginala som orala samlag och även helt oförbetett ett analt samlag. Hon har mått mycket dåligt av det som hänt. Hon fick inte hela den utlovade betalningen. (SOU 1995:15, s. 96f)

Det här var inte det enda fallet när den här utredningen var aktuell. Fler ”flickor” (SOU 1995:15, s. 97) som var med om filminspelningar på samma ’klubb’ som i exemplet ovan samt andra ’sexklubbar’ berättade om liknande upplevelser, och som en följd utredde polisen ett ”flertal” (ibid.) liknande anmälningar under brottsrubriceringen sexuellt utnyttjande (ibid.).

Eftersom kommersiell pornografisk filmproduktion enligt utredningen är en form av könshandel/prostitution blir redogörelserna om tillvaron i den övriga könshandeln och de bakomliggande faktorerna till denna tillämpliga även på könshandeln i den kommersiella pornografiska filmproduktionen. (s. 13)

Enligt SOU 1995:15 visar forskning och praktisk erfarenhet att kvinnor som befinner sig i prostitution ”i stor utsträckning” (s. 137) kommer ur en grupp som redan tidigare i livet har erfarenheter av att ha blivit emotionellt övergivna och kränkta. ”I viss mån” (ibid.) skulle man kunna se prostitutionen som en konsekvens av skador den här gruppen kvinnor åsamkats under sin barndom och uppväxt. Vidare hade forskningen vid den här tidpunkten belagt att prostitutionen befäster och fördjupar den låga värdering som den prostituerade har av sig själv, något som ”leder till svåra känslomässiga och sociala skador” (ibid.). Väl i könshandeln utvecklar de här kvinnorna olika strategier så att de i den mån det är möjligt ska kunna undvika att psykiskt beröras under den ’sexuella kontakten’ med könsköparen. Kvinnor som har varit utsatta för sexuella övergrepp under sin uppväxt har – för att klara av att stå ut – under ett tidigt skede i så stor

utsträckning som det är möjligt lärt sig stänga av de känslor dessa erfarenheter ger upphov till (ibid.).

Vidare hänvisar utredningen till de norska forskarna Höigård och Finstad som funnit att det hos kvinnorna i prostitutionen går att urskilja olika slags förvarsmekanismer som de använder i de konkreta prostitutionssituationerna. Alkohol och andra droger kan användas som berusningsmedel i ett försök att göra situationen mindre påtaglig, som ett försök att så att säga fly undan situationen eller som ett försök att få den att bli suddigare. De kan också sätta upp olika fysiska begränsningar genom att freda vissa delar av kroppen; att 'avgränsa bort' kyssar eller smekningar, kräva kondom och neka vissa 'sexuella önskemål'. De kan också försöka tidsbegränsa de enskilda prostitutionstillfällena ytterligare genom att låtsas/spela bli upphetsade samt med andra (i utredningen dock ospecificerade) "trick" försöka få könsköparen att 'bli klar' så snabbt som möjligt. I den mån det är möjligt kan den prostituerade även försöka komma undan med pengarna utan att könsköparen 'får' det betalningen avsåg. Vissa undviker könsköpare som de skulle kunna få djupare känslor för och har aldrig så kallade "fasta kunder" (SOU 1995:15, s. 138).

Orsaker till problem

Enligt Könshandeln har kvinnor som hamnar i könshandeln så att säga "varit på väg mot" (SOU 1995:15, s. 102) prostitutionen under en längre tid, och detta av skäl som många gånger går att hitta förhållandevis långt tillbaka i deras historia. Det är ofta flickor eller kvinnor som blivit övergivna och utnyttjade på ett känslomässigt plan som barn och som därigenom fått både sin självkänsla och självrespekt sargad. De kan vara barn till missbrukare eller prostituerade som aldrig fått bli sedda och respekterade. De kan ha blivit misshandlade. De kan ha växt upp i känslomässigt kyliga miljöer och/eller kan de vara barn som växt upp på institutioner/fosterhemsplaceringar. Men även kvinnor som först senare i livet blir utsatta för svek eller på annat sätt hamnar i en känslomässig kris av något slag kan se könshandeln som en valbar lösning på en akut ekonomisk kris. Enligt utredningen är det numera även väl känt att sexuella övergrepp i barndomen, liksom en "sexualfientlig och likgiltig omgivning" under uppväxten kan vara faktorer som kan medverka till att kvinnor kan hamna i prostitution i ett senare skede. (SOU 1995:15, s. 101f)

Den utlösande faktorn som ytterst medför att kvinnorna hamnar i prostitution är ofta en verklig eller upplevd akut ekonomisk kris. Ofta kombinerat med antingen påverkan från en bekant kvinna som redan prostituerar sig i eller utanför så kallad sexklubbsmiljö, eller efter övertalning av en 'kombinerad' pojkvän/hallick. (SOU 1995:15, s. 102)

Enligt utredningen SOU 2001:14, *Sexualbrotten* är de så kallade "sexklubbarna" (s. 383) vid den här tidpunkten ofta utmärkande bland annat vad gäller rekryteringen av kvinnor för produktion av kommersiell pornografisk film:

Kvinnor som rekryteras till verksamheten styrs och administreras i allmänhet på ett skickligt och förslaget sätt. Det är ofta fråga om en gradvis tillvänjning till miljön. Kvinnorna kan få börja med att t.ex. sitta i kassan eller arbeta med servering av mat och dryck. Deras arbetsuppgifter blir med tiden alltmer pornografiskt kvalificerade. De nya arbetsuppgifterna kan bestå i t.ex. striptease. Kvinnorna kan därefter få prova på enskild posering för vissa kunder. I slutet av skalan finns medverkan vid framställning av pornografiska filmer. Inkomsterna ökar i allmänhet för varje steg kvinnan tar i processen. (ibid.)

Enligt SOU 1995:15 var det vid tidpunkten för utredningen inte systematiskt kartlagt i Sverige ifall det fanns ett samband mellan sexuella övergrepp under uppväxten och senare erfarenheter av prostitution. Den refererar dock till en undersökning från 1983 av 200 kvinnor som var eller hade varit prostituerade i San Francisco och pekar på det samband som den visat (se s. 10f ovan under "Tidigare forskning").

När SOU 1995:15 var aktuell var de 'produktionstekniska kostnaderna' för att producera kommersiell pornografisk film relativt låga. En av kvinnorna som 'medverkade' framför kameran på Pir 59 kunde exempelvis få 2 000 kr som betalning för ett inspelningstillfälle. Den polisutredning som nämnts ovan visade att filmerna i genomsnitt gav intäkter om cirka 5 200 kr per dag via videokassettutyrning, 'båsvisning' samt försäljning av filmerna. Och i dessa försäljningssiffror var postorderförsäljning inte inräknad. Enligt polisens uppskattning borde den här inkomstposten dock vara den huvudsakliga inkomstkällan. (SOU 1995:15, s. 96f)

Distributionen av kommersiell pornografi är inget som behandlas systematiskt i *Könshandeln*. Utredningen sammanföll med Internets genomslag 1993¹⁴, men spridningen av kommersiell pornografi via dåtidens datorteknik begränsade sig till postorderförsäljning av CD-ROM-skivor. Utöver detta förekom det även viss spridning av piratkopierade stillbilder via diskett och så kallade BBS:er (Bulletin Board Systems, en form av databassystem¹⁵). I övrigt nämns i generella ordalag förekomsten av så kallade ”sexbutiker” som vid tiden hade bl.a. pornografiska tidningar för försäljning och pornografiska filmer till försäljning/uthyrning eller visning i vad som beskrivs som bås eller ”någon typ av biografialong”. Delar av inkomsterna som den här verksamheten genererade kunde sedan användas till fortsatt nyproduktionen – antingen direkt eller indirekt genom andra producenter (SOU 1995:15, s. 96-100).

Lösningar

SOU 1995:15 föreslår ett utvidgat koppleriansvar enligt följande:

Koppleriansvaret skall utvidgas. Ansvaret skall omfatta även den som främjar eller på ett otillbörligt sätt bereder sig vinning av att annan mot ersättning i samband med framställning av pornografiska bilder eller filmer har tillfällig sexuell förbindelse som innefattar samlag eller har grovt kränkande karaktär. Även den som främjar eller bereder sig vinning av att annan har tillfällig sexuell förbindelse där kroppskontakt inte förekommer, t.ex. sexuell posering, skall omfattas av ansvaret. (SOU 1995:15, s. 230)

Utredningen är medveten om att ett sådant här lagförslag ligger i gränstrakterna till den grundlagsskyddade tryckfriheten och yttrandefriheten, men menar att det föreslagna koppleriansvaret i samband med framställningen av pornografisk bild eller film inte inkräktar på vare sig tryckfriheten eller yttrandefriheten, eftersom man menar att det inte är ”fråga om att straffbelägga framställningen av bilden/filmen utan det bakomliggande agerandet” (SOU 1995:15, s. 231).

Utredningen tar som jämförelse ett fall där en person filmar en misshandel som han själv iscensatt. Detta hindrar inte att personen ifråga döms för misshandel, oavsett bestämmelserna om tryck- eller yttrandefrihet (*ibid.*).

---

¹⁴ Enligt Nationalencyklopedins (2010) hemsida.

¹⁵ Enligt Nationalencyklopedins (2010) hemsida.

Detta förslag behandlas senare i den påföljande propositionen 1997/98:55

Kvinnofrid:

Utredningens förslag om ett utvidgat koppleriansvar tar sikte på framställning av pornografiska bilder. Förslaget får därför konsekvenser för tryckfriheten och yttrandefriheten. Dessa konsekvenser är inte tillräckligt belysta av utredningen. Med hänsyn härtill bör förslagen övervägas ytterligare. Koppleribestämmelsens omfattning kommer att övervägas i den utredning om sexualbrotten som regeringen kommer att tillsätta. (Proposition 1997/98, s. 106)

Vilket också sker, och i SOU 2001:14 *Sexualbrotten* står:

Den tänkta utvidgningen av straffbestämmelsen om koppleri medför sådana betydande inskränkningar i produktions- och spridningsrätten att den kommer i konflikt med den grundlagsfästa etableringsfriheten. En straffbestämmelse av denna art innebär också att straffansvar i vissa fall drabbar den som producerar sådant material som åtnjuter grundlagsskydd. En sådan bestämmelse kan inte införas utan ändringar i grundlagen. Kommittén har därför avstått från att föreslå någon ny straffbestämmelse av den art som nämns i direktiven. (SOU 2001:14, s. 411)

Här i de bägge ovan angivna citaten blir den ena diskursen – låt oss kalla den 'tryckfrihetsdiskursen' – tydlig. I 'tryckfrihetsdiskursen' är de tre abstrakta grundlagsskyddade värdena tryckfrihet, yttrandefrihet och etableringsfrihet till synes i de närmaste 'heliga'.

I slutordet säger sig utredningen *Sexualbrotten* på ett moraliskt plan "självfallet [...] dela de värderingar" (SOU 2001:14, s. 415) som ligger bakom den lagändring som Prostitutionsutredningen SOU 1995:15, *Könshandeln* aktualiserade, och som syftar till att erbjuda "ett skydd för dem som far illa vid produktion" (ibid.) av kommersiell pornografi. Därefter fortsätter den dock genom att säga att man inte utrett "frågan om pornografins skadeverkningar" (ibid.) och att man "enligt direktiven uttryckligen inte haft till uppgift att föreslå ett allmänt förbud mot pornografi" (ibid.) (vilket ju i och för sig utredningen *Könshandeln* inte heller föreslog). Slutligen menar man dock att det kan "finnas anledning att överväga en mera ingripande översyn av pornografins skadeverkningar i stort" (ibid.).

Den politisk-legala diskursen – en analytisk ansats

Sammanfattningsvis har man i SOU 1995:15 *Könshandeln* kommit fram till att skadeverkningarna för de som medverkar i produktionen av den kommersiella pornografin är så pass allvarliga att den gruppen människor bör skyddas från ytterligare skadeverknings genom införandet av ny lagstiftning. Utredningen *Sexualbrotten* säger sig dela dessa värderingar, men menar att lagstiftningsåtgärder inte är möjliga att vidta utan att det leder till inskränkningar i grundlagarna som rör produktion och spridningsrätten för den som producerar materialet, dvs. kopplaren med utredningen *Könshandeln*s terminologi. Till sist fullbordar man cirkelresonemanget genom att återigen föreslå att pornografins skadeverknings skall utredas, till synes omedvetna om att detta redan gjorts 1995.

I en analytisk ansats kan man argumentera för att detta skulle kunna förstås enligt följande: I den 'politisk-legala' diskursen, i den första maktdimensionen enligt Lukes teori, finns det således ett relativt entydigt problem med bakomliggande orsaker. Det här vill en av de politiska diskurserna, låt oss kalla den 'välfärdsdiskursen' åtgärda. Denna diskurs vill i välfärdsstatens namn begränsa den grad av kommodifiering som skall tillåtas inom ramen för det marknadsekonomiska systemet. Syftet med detta är enligt Bauman (s. 156-160) att värna medborgarna från att falla offer för att utnyttjas på ett orimligt sätt.

Enligt den rådande – den hegemoniska – diskursen som jag ovan benämnt 'yttrandefrihetsdiskursen' går det dock av någon icke-specificerad anledning inte att begränsa de ovan nämnda tre grundlagsfästa rättigheterna. Oavsett så är denna diskurs framgångsrik i sin diskursiva praktik och hamnar över 'välfärdsdiskursen' i den inbördes diskursordningen. Man lyckas få igenom sin diskurs i det offentliga – den sociala praktiken – i så pass hög grad att det förblir den rådande diskursen. På så sätt skulle man enligt Lukes kunna säga att man lyckats tillskansa sig makten över tanken hos en tillräckligt stor majoritet av medborgarna.

Medvetet eller omedvetet driver 'yttrandefrihetsdiskursen' även därmed ett upprätthållande av en högre nivå av kommodifiering. Medborgarna blir bokstavligen något man kan köpa likt vilken vara eller tjänst som helt (om än för en begränsad tid). Och detta trots att vissa former av dylika köp kriminaliserats. Man hamnar därmed i samma problematik som fanns när det gällde ny lagstiftning kring barnpornografi. Två olika diskurser som representerar var sin

frihet står mot varandra och det gäller att avgöra vilken som skall få väga tyngst.
(Kouvo & Svensson, s. 72)

5.2 Den massmediala diskursen

Under det här dryga året är det två händelser som sticker ut i Aftonbladets och DN:s rapportering. Det är dels den ”feministiska” filmen *Dirty Diaries* (DN4,5&7; AB6) och den tyska rockgruppen Rammsteins video till en ny singel som de släppte hösten 2009 (AB4&5). De sammanlagt sex artiklar som skrivs om dessa bägge händelse är de enda längre artiklarna i mitt material som har den kommersiella fotografiska pornografin som fokus. De övriga tidningstexterna som fokuserar på det här fenomenet är endast kortare notislika texter. Resten av artiklarna som ingår i analysen handlar i huvudsak om något annat, men har inkluderats i analysen eftersom de utöver det huvudsakliga ämnet även innehåller ett resonemang om kommersiell fotografisk pornografi (se även ovan under 4.2 Tillvägagångssätt i metodavsnittet).

Problem, dess orsaker och eventuella lösningar i den massmediala diskursen

I ’den massmediala diskursen’ identifieras två huvudsakliga problem. Dels olika aspekter på problematisk konsumtion, och dels de problem som följer med den patriarkalt styrda produktionen.

1. *Problematisk konsumtion av olika slag* presenteras under tidsperioden på i huvudsak fyra olika sätt:

a) I medierapporteringen förekommer det att intervjupersoner identifierar den egna konsumtionen av pornografi som verklighetsflykt/missbruk. I en artikel i DN får en av personerna som intervjuas även utrymme i artikeln att, om än mycket kort, själv gå in på de bakomliggande orsakerna: ”I tonåren led han av ett enormt självförakt”(DN1). I 25-årsåldern tog senare en annan form av ”flyktväg” vid då han gick över till att ha sex med kvinnor istället, som han ”förförde” i ”mängder”. Detta beteende har han nu som 60-åring sökt hjälp för på Dysberoendekliniken i Stockholm. En annan man i samma artikel ”kraschade med sitt eget sexmissbruk. Han porrsurfade på arbetstid, blev upptäckt och miste jobbet.” (ibid.) Den här mannen går, eller ges inte utrymme att gå in på den bakomliggande orsaken till sitt beteende, och går heller inte explicit in på lösningar (mer än att ”Jag kunde

välja att ta livet av mig eller göra något”), men är idag ”missbruksterapeut och verksamhetschef” på den aktuella Dysberoendekliniken (ibid.).

Den här delen av diskursen skulle kunna ses som en del av en *'problematiske konsumtionsdiskurs'* (se fig. 2, s. 30). Orsaken till den problematiska konsumtionen anges vara individuellt psykologiskt, och lösningen är att 'ta tag' i dessa problem och göra något åt dem på lämpligt sätt.

b) Problematiskt porrsurfande förekommer även på nyhetsplats. I en artikel utan bakomliggande orsaker och lösningar meddelas att sju män på luftfartsverket har fått sparken för att de porrsurfat på arbetstid. (AB10) Även det här skulle kunna ses som en del av en *'problematiske konsumtionsdiskurs'*.

c) Det förekommer även att det är forskare som presenterar ungdomars konsumtion av pornografi som problematisk. I en rapport till regeringen som Ungdomsstyrelsen lagt fram ingår en enkätundersökning av professorn i socialt arbete vid Malmö Högskola Sven-Axel Månsson och hans forskarkollega Kristian Daneback. Månsson intervjuas i DN och säger: ”Visst far somliga illa av porren de [sic!] som är psykiskt eller socialt utsatta kan hamna på ett sluttande plan mot missbruk och prostitution. Men vår forskning visar att de allra flesta hanterar porren på nätet på ett positivt sätt, för dem berikar den livet” (DN2).

Samtidigt som Månsson pekar på problem som konsumtionen ger upphov till hos en grupp av ungdomspopulationen, säger han att de positiva effekterna överväger. Därför menar jag att man argumentera för att vi här har två diskurser. Den dominerande som kan ses som en *'oproblematiske konsumtionsdiskurs'* och en underordnad diskurs som kan ses som del av den tidigare nämnda *'problematiske konsumtionsdiskursen'*. (Här blir min resultatredovisning en aning tvetydig vilket jag är medveten om. Men istället för att dela upp den här delen av analysen på två ställen i texten har jag ändå valt att göra den på ett och samma ställe då jag anser att det är det bättre alternativet, även om det som sagt resulterar i en viss inkonsekvens i den innehållsliga presentationen.)

I den *'problematiske konsumtionsdiskursen'* framgår således att ”psykiskt och socialt utsatta”(ibid.) befinner sig i någon slags riskzon, men mer än så här berör inte artikeln de bakomliggande orsakerna. Någon explicit lösning på det här problemet förekommer inte i artikeln.

d) Till sist så finns det i Aftonbladet (AB7) en debattartikel där den leg. psykologen Christer Olsson bland annat skriver: ”När förövare av sexualbrott,

alltifrån våldtäkter med barn inblandade, till mord med sexuella inslag lagförs, så har dessa nästan alltid vid husrannsakan en stor arsenal med bilder och filmer innehållande pornografisk sadism av olika slag, ofta med barn som utnyttjas. Skildringarna utlöser i sjuka hjärnor en lust att förverkliga det de ser och tar del av.” (ibid.)

Här blir konsumtionen problematisk eftersom den är en del av ett urskiljbart mönster vid en stor majoritet händelsekedjor som kulminerar i grova sexualbrott och/eller mord. Dessa brott utgör i sin tur den bakomliggande orsaken till varför den här konsumtionen blir problematisk. Olsson pekar även ut ytterligare en bakomliggande orsak; att den här sortens pornografi är mycket enkel för vem som helst att ta del av: ”Med två tre manövrer med datormusen är du där. Man behöver inte vara medlem i slutna sällskap för att komma åt materialet.” Det här vill han se åtgärdat, och föreslår därför som en lösning på den här problematiken; att möjligheten för Google och andra sökmotorer att länka till den här typen av pornografi skall tas bort. Om inte på frivillig väg så genom åtgärder från myndigheternas sida.

Det här skulle därmed kunna betecknas som en ’*konsumtionsbegränsningsdiskurs*’.

Det andra av de två huvudsakliga problemen som identifierades i ’den massmediala diskursen’ skulle som nämnts ovan kunna benämnas:

2. *Den problematiska patriarkalt styrda produktionen*, eller som Mia Engberg, en av de drivande bakom den kommersiella pornografiska filmen *Dirty Diaries* ger uttryck för: ”En av de största och viktigaste skillnaderna från traditionell porrproduktion tror hon [Mia Engberg] är de ekonomiska förutsättningarna, vilket har lett till att alla inblandade i ’Dirty Diaries’ delar lika på den vinst projektet genererar (’så att inte en gubbe tjänar en massa pengar på någon annans, oftast kvinnans, kropp’)” (DN7). Problemet och dess bakomliggande orsak är således a) att det är en äldre man som tjänar mest pengar på kvinnors tillfälliga sexuella förbindelser (likt en hallick, min anm.), men även att dessa filmer b) saknar ”konstnärliga ambitioner” (DN7&5, AB6). Lösningen på den första delen a) med den ekonomiska snedfördelningen av den vinst som en film eventuellt genererar blir att eliminera den äldre mannen bakom ”gubbporren”(DN5) – eller byta ut honom mot någon eller några andra. Det framstår oavsett som att det även med det här upplägget är vissa som har sex framför kameran, medan det är andra som

uppbär ekonomisk inkomst som ett resultat av dessa sexuella förbindelser utan att själva ha sex framför kameran.

Lösningen på det andra delproblemet (b) blir enligt den här diskursen att lägga till de ”konstnärliga ambitioner” som saknas i ”gubbporren” (DN5) vid den ’alternativa’ produktionen. Eller som Linus Fremin skriver i Aftonbladet på samma ämne; ”presentera sexuellt kittlande bilder som inte är heteronormativa, befäster könsroller eller reproducerar kroppsideal [...] att skapa alternativ till rådande förtryckande normer och praktiker” (AB6).

De som företräder den här linjen skulle kunna ses som förespråkare för en slags ’KRAV-märkningsdiskurs’.

Man presenterar dock även ytterligare en lösning; ”animerad porr”, vilket ju onekligen löser problemet med att människor som har ’sex’ måste till för att producera den kommersiella fotografiska pornografien. (DN5)

En händelse som kanske kan ses som ett uttryck för den (manliga) hegemonin – ”gubbporren”, som anhängarna av KRAV-diskursen vill erbjuda ett alternativ till, men samtidigt har att ’konkurrera’ med, är den nämnda tyska rockgruppen Rammsteins explicit pornografiska musikvideo som Aftonbladet under den här tidsperioden skriver två artiklar om (AB4&5). På något sätt illustrerar den omfattningen av den här pornografien, när den till och med ’ikläder sig’ formen av en musikvideo från en mainstreamrockgrupp. Den första gången den här sammanblandningen sker enligt en av artiklarna i Aftonbladet (AB4).

c) *Risken för överföring av Sexually transmitted disease (STD) inklusive HIV* vid filmproduktionen eftersom ’producenterna’ som det uttrycks ”inte tillhandahåller kondomer vid inspelning” (Eller ”filmstudior” som de benämns i artikeln, i San Fernandodalen i Kalifornien.) (AB9, DN6). Texterna är korta notiser och här är den bakomliggande orsaken och likaså lösningen mycket enkel och stavas kort och gott: hundra procentig kondom användning.

I det här fallet förekommer Aftonbladet DN med cirka två månader och har även en lite mera utförlig tidningstext där det även framgår att en del av den bakomliggande orsaken är att den här lokala branschens sjukvårdsorganisation inte samarbetar med hälso- och sjukvårdsmyndigheten i Los Angeles. Någon explicit lösning på de här samarbetssvårigheterna behandlas dock inte.

Om man vill skulle man kunna benämna den här diskursen för en slags 'medicinsk harm-reductiondiskurs', och denna har därmed vissa beröringspunkter med den ovan nämnda 'KRAV-märkningsdiskursen'.

d) *Förekomsten av dödligt våld mot människor som medverkat framför kameran i den kommersiella fotografiska porrindustrin.* Det här problemet framställs inte lika explicit som de övriga utan mer implicit genom att det förekommer som notisform i Aftonbladets nyhetssektion och genom att det bedömts vara av allmänintresse att någon som medverkat framför kameran i den kommersiella porrindustrin nu har fallit offer för dödligt våld. Under den valda tidsperioden har AB två notiser. Den första handlar om en "ex-porrstjärna" som torterats till döds av sin partner, en "predikant" (AB3), medan den andra en dryg månad senare handlar om en manlig så kallad "porrstjärna" som hittades knivhuggen till döds på ett hotellrum, (AB2). Något bakomliggande orsak eller någon lösning på problemet förmedlas inte. Den här sortens text skull man kunna se som hemmahörande i en mer övergripande 'problematiserande diskurs' som delvis får ses som skild från den tidigare nämnda 'problematisiska konsumtionsdiskursen'.

Den övriga massmediala diskursen

Resten av 'den massmediala diskursen' är inte lika spretig som det som redogjorts för ovan. En aning förenklat kan man dela upp den enligt följande i två olika huvudkategorier, som dock delvis flyter in i varandra:

a) 'KRAV-märkningsdiskursen' – Denna innehåller mer än de delar jag identifierat ovan. Utöver det ovanstående kännetecknas den även av ett slags beundrande och uppskattande attityd. Mest påtagligt är detta i vad som förefaller vara en krönika av Märta Myrstener strax innan filmen *Dirty Diaries* hade "släppfest": "Jag vet inte exakt hur partystämningen kommer att vara efter att alla besökare tillsammans har tittat på Sveriges första feministiska porrfilmer, men gå till Strand i kväll och ta reda på det! Initiativet förtjänar definitivt att firas och efter filmvisningen kommer DJ Nasty Nate och Dirty Dust passande nog att spela skivorna." (DN4)

b) Den "oproblematiserande näst intill förhärligande produktionsdiskursen" En reflektion som är svår att låta bli att göra är hur det kommer sig att de som medverkar framför kameran regelbundet benämns med "porrstjärna" i Aftonbladet. Detta ordval förekommer i fyra av Aftonbladets tretton artiklar

(AB2,3,8 &13). Hur kom det sig att det här ordet blev så pass vanligt i den här kvällstidningen? ”Stjärna” är ett ord med överlag relativt positiva konnotationer, och blir således relativt talande för diskursiva praktiken vid produktionen av dessa medietexter. (Under den här ett år långa tiden förekommer det däremot inte alls i Dagens Nyheter. Det går sannolikt inte att utesluta att det kan bero på den ändå rätt relativt korta tidsperioden och det begränsade urvalet om sju artiklar.)

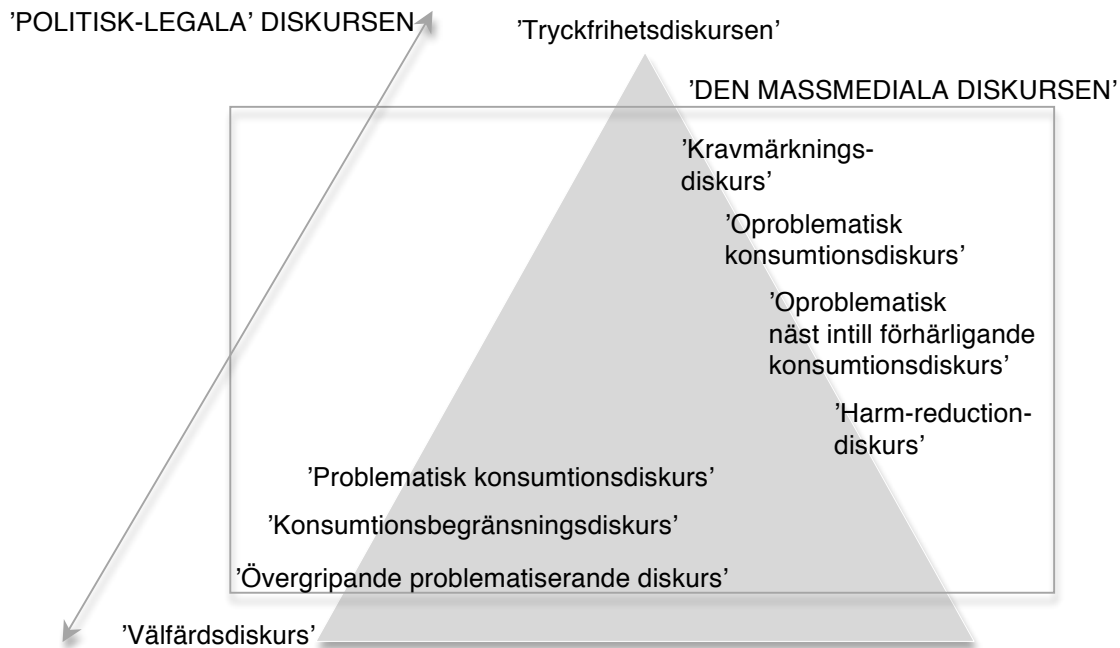

Fig. 2 Schematisk uppställning över de olika identifierade diskurserna

Det huvudsakliga syftet med den här figuren är att på ett och samma ställe ge en översikt av de olika diskurser som enligt min argumentation går att urskilja. Samtidigt skildrar den enligt min uppfattning i viss uträkning deras respektive förhållande till varandra.

Som nämnts är 'den massmediala diskursen' relativt spretig, men kortfattat och sammanfattningsvis identifierar 'den massmediala diskursen' två huvudsakliga problemområden: Dels olika aspekter på problematisk konsumtion, och dels de problem som följer med den patriarkalt styrda produktionen. Därutöver innehåller den enligt min tolkning även ytterligare i huvudsak två stycken deldiskurser.

5.3 Likheter och skillnader mellan

den politisk-legala och den massmediala diskursen

Det finns egentligen bara en riktigt tydlig beröringspunkt mellan 'den massmediala diskursen' och den 'politisk-legala' diskursen, och det är den relativa snedfördelningen av inkomsterna från den fotografiska kommersiella pornografin (DN7&5, AB6), i och med att det framförs att de medverkande kvinnorna erhåller en så relativt liten del av de totala intäkterna. Det problematiska 'den massmediala diskursen' identifierar i produktionen i övrigt är smittorisken vad gäller sexuellt överförbara sjukdomar, samt de korta tidningsnotiserna om det dödliga våldet som drabbat människor som medverkat framför kameran i den kommersiella fotografiska pornografin.

I övrigt handlar 'den massmediala diskursen' mycket om konsumtionen (AB7&10; DN1,2,3&7). Dels vad som förefaller vara problematiska aspekter av konsumtionen. Dels oproblematiserande, eller konsumtion med positiva förtecken av den pornografi som finns, samt nya "feministiska" "bättre" alternativ.

Således menar jag i denna analytiska ansats att det går att argumentera för att det finns väsentliga skillnader mellan den 'politisk-legala' och 'den massmediala diskursen'. Och den tydligaste skillnaden mellan den 'politisk-legala' och 'den massmediala diskursen' är den kompletta avsaknaden av det den ovan benämnda 'välfärdsdiskursen' i 'den massmediala diskursen'. Detta trots att det under den granskade tidsperioden dyker upp en anledning som jag anser så god som någon, för att det inom ramen för den massmediala diskursen åtminstone redogöra för den här 'välfärdsdiskursen'.

Anledningen som avses är filmen *Dirty Diaries*; den första explicit pornografiska filmen som erhållit ekonomiskt stöd från statliga filminstitutet¹⁶ (DN7). Här eller i den andra intervjun med initiativtagaren Mia Engberg i DN (DN5) anser jag att det vore intressant att få höra henne ge sin syn på den här problematiken. Oavsett anledning till detta samt för de övriga ovan redogjorda skillnaderna skulle man i en fortsatt analytisk ansats även här kunna argumentera för att detta skulle kunna förstås ungefär enligt följande:

Avsaknaden av en 'välfärdsdiskurs' i 'den massmediala diskursen' skulle kunna bero på att den helt enkelt i enlighet med Lukes andra maktordning inte lyfts fram.

---

¹⁶ Filmen erhöll 350.000 kr i stöd. (DN7).

Precis som var fallet med de bägge konkurrerande diskurserna inom den 'politisk-legala' diskursen så leder detta till att den rådande; den hegemoniska diskursen, d.v.s. 'tryckfrihetsdiskursen, kan förbli dominerade i det offentliga – den sociala praktiken.

I och med att den inte utmanas i det offentliga samtalet försvåras ett ifrågasättande bland större grupper av medborgare i samhället. På så sätt kan man även här enligt Lukes säga att 'tryckfrihetsdiskursen' har makten över tanken hos en tillräckligt stor majoritet av medborgarna eftersom den i landets två största dagstidningar över huvud taget inte utmanas under en drygt ett år lång tidsperiod.

Således blir konsekvensen enligt den teori som Bauman argumenterar för – om man drar ut den till sin spets – att i vårt samhälle existerar det fortfarande en legalt sanktionerad marknad för könshandel. Likt "Josefin" och de andra "flickor[na]" i Stockholmspolisens koppleriutredning från 1990-talets början (SOU 1995:15, s. 96f) kan de som 'möter' den här marknadens efterfrågan bokstavligt talat hamna som en vara i den här legalt sanktionerade könshandeln. En vara som kan återanvändas/ompaketeras och anpassas efter köparnas önskemål.

Följaktligen utgör det en mycket hög kommodifieringsgrad av samhällets medborgare. (Bauman, s. 13f, 156-160)

I ett samhälle där det offentliga inte tar något övergripande ansvar för människors ekonomiska försörjning kommer en del vara hänvisade till den så kallade privata marknaden för sin försörjning. Ifall samhället väljer att inte reglera denna marknad, utan endast verkställer marknadens suveränitet så riskerar den att ta sig precis vilka uttryck som helst så länge som det är legalt sanktionerat att på denna väg skaffa sig profit. (Bauman, s. 13f, 76f, 156-160).

6 Avslutande diskussion

De två övergripande diskurserna, den 'politisk-legala' och 'den massmediala' är sinsemellan relativt olika. Det finns således inte mycket likheter, utan skillnaderna överväger. Den mest slående är att den 'massmediala diskursen' helt saknar utredningen *Könshandelns* förslag till ny lagstiftning om ett utvidgat kopplersansvar för pornografibranschens huvudaktörer. Varför detta saknas är dock naturligtvis svårt att säga någonting om med någon större säkerhet. Det jag i

min analytiska ansats försökt göra är att ge några teoretiska ingångar och tänkbara förklaringsmodeller till dess frånvaro.

I problemformuleringen refererar jag till en argumentation av Jensen där han menar att det är sannolikt att en majoritet av alla kvinnor som befinner sig framför kameran i den kommersiella porrindustrin – gör sina val under omständigheter som i praktiken omöjliggör ett meningsfullt fritt val (En bakgrund av sexuella övergrepp, ekonomisk nöd, uppfattad och/eller faktisk brist på andra möjligheter.) (Jensen, s. 87f).

Jag menar således att det saknas lagstiftning som krävs för att skydda de här kvinnorna från övergrepp, och här skulle jag vilja citera Kouvo och Svensson (2001) som skriver:

Genom lagen förmedlas centrala värden i samhället. Med hjälp av lagen är det möjligt att påverka värderingar och människors uppfattning om olika företeelser, rätten kan på detta sätt verka normerande på sikt. Påverkan kan ske både medvetet och omedvetet. Det allmänna förhåller sig till olika företeelser och tar därmed ställning, oavsett om man väljer att reglera rättsligt eller inte. Det kan vara ett medvetet ställningstagande att avstå från att reglera och låta andra faktorer såsom marknadskrafter, sociala normer eller annat verka fritt. [...] Hur man reglerar (eller inte reglerar) visar hur avvägningen mellan olika intressen görs. När det gäller pornografi är de motstridiga intressena friheten att framställa eller i övrigt skildra olika former av sexualitet å ena sidan och intresset av att skydda någon från att utnyttjas eller kränkas i, genom eller till följd av skildringarna å andra sidan. [...] Frågan är hur långt samhällets skyldighet att aktivt verka för att demokratins idéer blir vägledande på samhällets alla områden (RF 1:2) sträcker sig. (s. 61f)

Jag hade sannolikt inte kunnat uttrycka det bättre själv. Hur det kommer sig att vi fortfarande tillåter den nuvarande ordningen är ärligt talat bortom vad jag kan begripa. Det enda som behövs är lagstiftning som klipper av pengaflödena till människorna som producerar den kommersiella fotografiska pornografin. Denna lagstiftning finns så vitt jag förstår redan. Jag anser att det är hög tid att denna lagstiftning blir överordnad, så den kan gälla även i praktiken.

7 Referenser

- Bauman, Z. (2008). *Konsumtionsliv*. Översättning: Thorell, S-E. Göteborg: Daidalos
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005a). ”Diskursanalys”. I Bergström, G. och Boréus, K. (red.): *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005b). ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys”. I Bergström, G. och Boréus, K. (red.): *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Bergström, G., Boréus, K., Kurunmäki, J. & Robertson, A. (2005). ”Övnings exempel”. I Bergström, G. och Boréus, K. (red.): *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Elin@Lund (2010) ”Välkommen till ELIN” (elektronisk) *Elin@Lund:s officiella hemsida*
<<https://elin.lub.lu.se/cgi-bin/pclient?url=http://elin.lub.lu.se/elin?lang=se>>
(2010-04-28)
- Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (2010). “Italy” (elektronisk), *The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children. Officiell hemsida*
<<http://www.endcorporalpunishment.org/pages/progress/reports/italy.html>>
(2010-04-28)
- Hedin, U-C. & Månsson, S-A. (1998). *Vägen ut! Om kvinnors uppbrott ur prostitutionen*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- International Gramsci Society (2010) “An Introduction to Gramsci’s Life and Thought” (elektronisk) International Gramsci Society’s officiella hemsida
<http://www.internationalgramscisociety.org/about_gramsci/biography.html>
(2010-04-28)
- Jensen, R. (2007). *Getting Off. Pornography and the End of Masculinity*. Cambridge: South End Press
- Kouvo, S. & Svensson, E-M. (2001). ”Staten, grundlagen och sexualiteten: Pornografidebatten och statens ansvar för demokratins idéer”. I Andersson, B. (red.): *Samhällets demokratiska värdegrund. En fråga om mångfald, olikhet men lika värde*. Göteborg: Göteborgs universitet, Värdegrunden, Rapport 1
- Lindblad, H. (2004). *Pornografins ansikten i press och politik*. C-uppsats vid Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet (elektronisk)
<http://www.statsvet.su.se/mediarum/Media_and_Politics_2/PDF/C-papers/pornografins_ansikten.pdf> (2010-04-28)

- MacKinnon, C.A. (2000). "Only words". I Cornell, D. (ed.): *Feminism and Pornography*. New York: Oxford University Press, Oxford readings in feminism
- Marx, K. & Engels, F. (1978). *Skrifter i urval. Filosofiska skrifter* (Cavefors klassiker, 1. uppl.) Lund: Cavefors i samarbete med tidskriften Zenit
- Mediearkivet (2010) [Ingen titel] (elektronisk) *Mediearkivet officiella hemsida* <<https://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html>> (2010-04-28)
- Michigan Law. University of Michigan Law School (2010) "Faculty Bios > Catharine A. MacKinnon. Elizabeth A. Long Professor of Law" (elektronisk) *University of Michigan Law Schools officiella hemsida* <http://web.law.umich.edu/_FacultyBioPage/facultybiopagenew.asp?ID=219> (2010-04-28)
- Nationalencyklopedin – Uppslagsverk (2010). Uppslagsord i alfabetisk ordning: "BBS", "Internet", "skolaga", "Gramsci, Antonio" (elektronisk), *Nationalencyklopedins officiella hemsida* <<http://www.ne.se>> (2010-04-28)
- Olsson, U. (1999). "Att läsa texter med en Foucaultinspirerad blick". I Säfström, C. A. & Östman, L. (red.) *Textanalys. Introduktion till syftesrelaterad kritik*. Lund: Studentlitteratur
- Presstext (2010) [Utan titel] (elektronisk) *Presstexts officiella hemsida* <http://www.presstext.se.ludwig.lub.lu.se/online/index.php?search_mode=1> (2010-04-28)
- Proposition 2002/03:53 *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.* (elektronisk) <<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/12/28/58aaa7c6.pdf>> (2010-04-28)
- Proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid* (elektronisk) <<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/22/66/5406e038.pdf>> (2010-04-28)
- SOU 1995:15. *Könshandeln. Betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning*. Stockholm: Socialdepartementet
- SOU 2001:14. *Sexualbrotten. Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer
- The University of Texas at Austin (2010) "Faculty profile. Robert W. Jensen, Ph.D. Professor" (elektronisk) *The University of Texas at Austins officiella hemsida* <<http://www.utexas.edu/opa/experts/profile.php?id=210>> (2010-04-28)
- Tidningsstatistik AB (2010) "Dagspress" (elektronisk) *Tidningsstatistik AB:s officiella hemsida* <http://www.ts.se/Pdf/Upplagestatistik/dags_10_19feb.pdf> (2010-04-28)
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Översättning: Thorell, S-E. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Tidningsartiklar

Aftonbladet

Nr	Titel	Datum	Författare
1.	Markis de Sade inspirerar feminismen	091207	Edenborg, Carl M.
2.	Manlig porrstjärna mördad	091101	Sundholm, Magnus
3.	Ex-porrstjärnan torterad till döds	090927	Bergfeldt, Carina
4.	Rammstein kan strunta i censuren	090920	Larsson, Markus
5.	Rammsteins nya video – ren porr	090917	Sidung, Erik
6.	Replik feministisk porr	090907	Fremin, Linus
7.	Rensa i träsket	090829	Olsson, Christer
8.	Flickvän till salu	090804	Lundström, Jacob
9.	Hiv slår hårt mot porren	090613	Sundholm, Magnus
10.	Så lätt blir du av med ditt arbete	090506	Bergfeldt, Carina
11.	Vi visar sexlivet på nätet	090324	Milstead, Sara
12.	Foto: Per Björn [sic!, utan titel, min anm.]	090305	TT
13.	Porrkungen tvingas betala 865 miljoner	090217	Aschberg, Richard

Dagens Nyheter

Nr	Titel	Datum	Författare
1.	De sjukt otrogna	091220	Ohlsson Djerf, Sofia
2.	"Gamla könsroller lever kvar på nätet"	090915	Svensson, Gert
3.	Porrfilm på djupet	090909	Lisinski, Tomas
4.	Märta Myrstener håller sig vid Hornstull	090903	Myrstener, Märta
5.	"Dirty daries" ett försök att skaffa motvikt till manlig porr	090903	Ahlsén, Pernilla
6.	Dålig arbetsmiljö i porrbranschen	090824	TT-REUTERS
7.	Feministisk porr ska ge nya svar	090725	Frey, Anna

Bilaga 2

Citatet 'som inte riktigt hittade hem'

Uppsatsformatet sätter ju (tyvärr, som det ibland känns) upp vissa begränsningar angående hur framställningen vad gäller innehållet kan te sig. Eftersom jag bedömt det följande för att vara väl argumenterande för huvudtexten under "Tidigare forskning", där det ändå rent innehållsmässigt passade in, får det därför stå här istället, eftersom jag ändå vill ha med det någonstans. Det medges naturligtvis att detta sannolikt är långt ifrån den 'vackraste' lösningen, men någon gång måste även en kandidatuppsats som den här få sitt slut. Så det här skriver jag för dig som 'hittat hit' och kommer läsa även denna sida.

Russell (1993) för MacKinnons redovisade framställning på sidan nio ovan (andra stycket) under "Tidigare forskning" till dess logiska förlängning:

All this represents an atrocious denial of our rights: rights to free speech, to assemble (because we cannot go out at night or even in daylight in some areas), to health and happiness, to safety indeed, our very right to go on breathing. Why are the fundamental rights of women subordinate to men's rights to entertainment? According to Dworkin and MacKinnon it's because: 'The pornographers have convinced many that their freedom is everyone's freedom'. (Russell, s. 262f)

Referens till Bilaga 2

Russell, D. (1993). "From Witches to Bitches: Sexual Terroism Begets Thelma and Louise". I Russell, D. (ed.) *Making violence sexy. Feminist views on pornography*. New York: Teachers College Press